GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA: BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA" IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior. România și străinătate: Pe anŭ 40 fr., pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ XLIX.

SĔ PRENUMERĂ: la poște, la librării și pe la dd. corespondențĭ.

ANUNCIURILE: O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 41. *Joi, 20 Fevruarie (4 Martie).* 1886.

Brașovŭ 19 Fevruariu 1886.

Suntŭ trei ḍile de când a espiratŭ terminulŭ ficsatŭ pentru armistițiulŭ sêrbo-bulgarŭ și încă n'avemŭ nicĭ o scire positivă despre aceea, că óre încheia-se-va pacea séu se va continua resboiulŭ. După o scire telegrafică a „Agenției Havas" de alaltăerĭ amŭ trebuì se credemŭ în eventualitatea din urmă.

Serbia, ni se spune, nu voesce sĕ încheie o pace onorabilă și de aceea guvernulŭ bulgarŭ a datŭ ordinŭ, ca trupele rumeliote sĕ se îndrepte spre Sofia, ér prințulŭ Alecsandru e hotărîtŭ și elŭ a merge la graniță spre a lua comanda trupelorŭ. Telegramele biuroului de corespondențe austro-ungarŭ ne presentă lucrurile într'o culóre mai pacînică, dér prin acésta contribue numai a ne aduce în și mai mare confusiune.

Sĕ lăsămŭ dér la o parte combinațiile, pentru carĭ astăḍĭ nicĭ n'amŭ avé vre-o basă, și sĕ ne ținemŭ de ceea ce se póte aḍì cu órecare siguritate constata. Din tóte resultă că Rusia e nemulțămită cu convenția separată ce a încheiat'o Bulgaria cu Turcia, negreșitŭ la îndemnulŭ cabinetului englesŭ. Este mai departe învederatŭ, că Rusia nicĭ astăḍĭ încă nu s'a împăcatŭ cu prințulŭ Battenberg, care a deviatŭ așa de multŭ dela linia trasă de cei din Petersburgŭ, încâtŭ a datŭ ascultare influințelorŭ englese.

Scimŭ că arangiamentulŭ bulgaro-turcescŭ formézá obiectulŭ unorŭ înfocate discusiunĭ între marile puterĭ. Rusia singură se opune acestui aranjamentŭ, a căruia recunóscere se cere ca condițiune prealabilă pentru definitiva încheiare a păcii. Oposițiunea Rusiei însĕ face imposibilă recunóscerea, și ca sĕ pótă trece peste acéstă piedecă celelalte puterĭ sĕ se fiă decisŭ a pronunța deocamdată numai recunóscerea „în principiu" a convenției turco-bulgare, lăsândŭ ca ea sĕ fiă sancționată formalŭ mai târḍiŭ, după ce se va fi revisuitŭ statutulŭ organicŭ alŭ Rumeliei orientale. Bulgaria la rêndulŭ ei mai face și ea dificultățĭ, declarândŭ, că nu va suferi ca statutulŭ organicŭ rumeliotŭ sĕ fiă revisuitŭ de o comisiune internațională, căcĭ acéstă revisiune privesce numai părțile interesate, adecă Pórta și Bulgaria. De se vorŭ adeveri tóte acestea, atuncĭ potŭ trece încă lunĭ întregĭ fără ca sĕ se pótă ajunge la o definitivă soluțiune a cestiunei Rumeliote.

Politica ruséscă fără îndoială că vrea sĕ amâne cu intențiune orĭ ce soluțiune definitivă. Tendința ei pare a fi de a încurca lucrurile așa de multŭ, încâtŭ Bulgarii sĕ se vadă constrînșĭ a merge din nou cu jalba în proțapŭ la Țarulŭ, rugându-lŭ sĕ ocupe érășĭ cu trupele sale Bulgaria și sĕ o scótă din conflicte și din încurcăturĭ.

Nu mai puținŭ se străduesce Rusia de a trage pe Sêrbĭ érășĭ pe partea sa nimicindŭ influința austriacă în acéstă țéră. În sînulŭ Sêrbilorŭ este mare fierberea și manifestulŭ prințului Karageorgevicĭ nu s'a pusŭ în scenă tocmai așa fără nicĭ unŭ planŭ. Scirea, că Austria ar voi sĕ ocupe Serbia, în casŭ când ar isbucnì acolo vr'o insurecțiune contra regelui Milan, este a se pune asemenea în legătură cu evenimentele memorate.

Celŭ mai viu documentŭ pentru aceea, că lucrurile în Orientŭ nu vorŭ sĕ iea nicĭdecum o direcțiune pacînică, sunt și rĕmânŭ însĕ pregătirile neîntrerupte de resboiu ale Bulgarilorŭ și ale Grecilorŭ.

Bulgarii fortifică délurile din jurulŭ Trnului, unde sunt concentrate 6 batalióne de infanteriă, fortifică și granița în munții Rui, unde se lucrézá la o nouă șosea militară.

Grecii se armézá mereu și după scirea telegrafică ce o primimŭ astăḍĭ dela Atena ei au și începutŭ sĕ îndrepte trupele la granițe. Chiar décă se va încheia pacea între Sêrbia și Bulgaria, Grecia e hotărîtă a nu se astêmpĕra până ce nu va primì și ea ploconulŭ ce-lŭ aștéptă.

Și óre cine stă în momentulŭ acesta la spatele Greciei, cine o încurajézá, décă nu Rusia și care póte fi scopulŭ ei, décă nu acela de a zădărnicì tóte arangiamentele și convențiunile, ce s'ar face în peninsula balcanică, fără învoirea și concursulŭ ei directŭ, numai la îndemnulŭ și la avisulŭ altorŭ puterĭ?

Avemŭ în adevĕrŭ cause de ajunsŭ spre a aștepta cu mare curiositate și încordare soluțiunea acestorŭ încurcăturĭ orientale.

Broșura d-lui Mocsary.

(A Közmüvelödési egyletek és a nemzetiségi kérdés. Irta X. Y. Budapest, Kókai Lajos, 1886.)

(Urmare.)

Problema maghiarisării tuturorŭ celorlalte naționalitățĭ este în totŭ casulŭ o problemă uriașă, dér chiar décă s'a ținutŭ putincióśă ajungerea scopului, ar fi trebuitŭ sĕ se gândéscă mai ânteiu, că óre va fi cu putință a aduna colosalulŭ capitalŭ ce se cere pentru acésta. Ceea ce a incursŭ d. e. până acum pentru reuniunea ardelénă, e atâtŭ de neînsemnatŭ, încâtŭ cu aceea se póte rĕscoli icĭ-colea reacțiunea în contra acestorŭ nisuințe, dér nu se póte obține unŭ resultatŭ positivŭ, chiar décă arŭ voi sĕ introducă în tóte comitatele aceea dare de unŭ procentŭ. Amŭ cetitŭ observațiunea, că comitatulŭ Bistrița-Năsĕudŭ ar avé numai pentru sine nevóiă de o reuniune de cultură de estinderea reuniunei ardelene....

Așadér asilurĭ de copii și scóle, și adecă scóle poporale elementare! Chiar și reuniunile voescŭ sĕ înteemeieze scóle poporale, dér acésta, celŭ puținŭ deocamdată, nu va fi cu putință, de órece le lipsescŭ banii pentru acésta. Ba chiar vorŭ întêmpina multe greutățĭ, décă vréu sĕ concureze pe acestŭ têrêmŭ cu confesiunile și cu comunele. Dealtmintrelea hotărăsce deja art. de lege XVIII din 1879, ca limba maghiară sĕ se învețe în fiecare scólă poporală. Atâtŭ intențiunile statului, câtŭ și ale reuniunilorŭ, cu privire la scólele poporale, este numai maghiarisarea, ér nu acelea d'a ușura fiecăruĭ cetățénŭ alŭ statului înaintarea în viața publică. Nu fiecare cetățénŭ alŭ statului vrea să înainteze în viața publică, — abia 1 până la 2 procente dintre copii scólelorŭ dela sate suntŭ destinațĭ de părinții lorŭ pentru »cariera de domnŭ,« și respectivii părințĭ suntŭ deja în stare d'a îngriji, ca băiatulŭ sĕ învețe ungaresce, pentru aceea nu e nevoiă ca elŭ sĕ învețe ungaresce acasă în satŭ la preotul lui Dumneḍeu, ceea ce și fără de acésta în împrejurimĭ curatŭ slave și române nu va succede, dér chiar décă ar puté succede, totușĭ e fără îndoială o mĕsură fórte întortochiată și falsă, ca de dragulŭ celorŭ 1—2 procente sĕ se tortureze cealaltă massă mare de copii cu limba maghiară. Pentru ce d. e. bietulŭ Slovacŭ din comitatulŭ Liptau séu Arva, care într'o periferiă de 10—15 milurĭ nu înțelnesce nicĭ unŭ satŭ maghiarŭ, are nevoiă de limba maghiară! Atâta cunoscință de limbă, ca sĕ cumpere unŭ mânzŭ, séu unŭ vițelŭ, ișĭ câștigă elŭ ușorŭ, și acasă în satulŭ séu n'are nevoiă de limba maghiară, deórece legea îi permite sĕ-șĭ înainteze plângerile sale în limba sa și sĕ informeze pe autoritățĭ și pe advocațĭ despre afacerile sale, ba chiar sĕ înmâneze hârtii scrise și concipiate în limba sa. Au dóră nu cumva se intenționézá, póte, desființarea acestei legĭ?....

Décă vrea sĕ ușureze comunicațiunea între naționalitățĭ — și nicĭ acésta încă nu cu mare succesŭ — atuncĭ acestŭ scopŭ în adevĕrŭ nu merită, ca sĕ riscămŭ succesulŭ instrucțiunei în scólele poporale peste totŭ. Scim noi, ce micĭ sunt peste tot succesele acestei instrucțiunĭ, ce puținŭ învață copilulŭ bietului țĕranŭ în timpulŭ instrucțiunei scolare de șése anĭ. Décă introducemŭ limba maghiară ca obiectŭ de instrucțiune și nu destinămŭ pentru acésta unŭ numĕrŭ de óre destulŭ de mare, nu obținemŭ chiarŭ nicĭ unŭ resultatŭ. Décă din contră pentru instrucțiunea limbei maghiare răpimŭ scolarului unŭ însemnatŭ numĕrŭ de óre, cu atâtŭ mai puținŭ va învěța în altele. Așadară nu învață nicĭ limba maghiară și în limba sa maternă abia va învĕța sĕ cetéscă și sĕ scrie câtŭ e măcarŭ absolutŭ necesarŭ, necum sĕ se lipéscă de elŭ ceva din elementele celorlalte ramurĭ de sciință. Că pondulŭ principalŭ se va pune pe limba maghiară, acésta'i urmarea probabilă a acestui începutŭ, deórece ministrulŭ nu va voi sĕ facă fiasco și urmarea ulterióră va fi aceea, că copii vorŭ învĕța sĕ cetéscă și sĕ scrie numai ungaresce, ér cărțile de rugăciunĭ ș. a. în limba lorŭ maternă sĕ nu le înțelégă, și că apoi *puțina lorŭ sciință câștigată cu chinŭ nu o vorŭ puté folosi nicĭdecum în viĕță. Frumósă promovare a culturei e acésta!*

Décă »reuniunile de cultură« nu voescŭ sĕ viă în contrasŭ isbitorŭ cu numirea lorŭ, atuncĭ sĕ nu sprijinéscă acéstă pornire. E destulŭ de regretabilŭ deja, că statulŭ a călcatŭ, cu art. de lege XVIII din 1879, pe acéstă cărare, celŭ puținŭ societatea sĕ nu-lŭ urmeze într'acolo. Cu aceea că împovărămŭ massa scólelorŭ poporale, fără escepțiune, cu limba maghiară, amŭ datŭ naționalitățilorŭ motivŭ îndreptățitŭ d'a se plânge, căcĭ cu aceea *le-amŭ închisŭ curatŭ și simplu calea d'a păși înainte în cultură.* Instrucțiunea scolară, anume în scóla poporală, numai atuncĭ póte avé resultatŭ, *décă ea se zădărnicesce în limba maternă*, décă scóla stă în consonanță și în legătură organică cu viéța. Observămŭ pretutindenea la naționalitățĭ viua nisuință d'a păși înainte în cultură, și *noi le punemŭ pedecă în acésta, le împedecămŭ d'a se ridica din posițiunea lorŭ socială inferióră. Nu e óre acésta de natură d'a le revolta până la sânge?*

Și pentru ce tóte acestea? Décă celŭ puținŭ ar fi siguru succesulŭ, décă amŭ puté fi sigurĭ de aceea, că pe calea scólelorŭ poporale s'arŭ puté obține succese însemnate în privința maghiarisării. După convingerea mea nu e posibilŭ nicĭ unŭ succesŭ acolo, unde poporulŭ țĕranŭ de naționalitate nemaghiară locuesce împreună neamestecatŭ în masse marĭ. In astfelŭ de locurĭ acelŭ puținŭ de sciință maghiară va dispăré așa fără de urmă, precum pĕmêntulŭ setosŭ în toiulŭ verii suge lacomŭ puținele picăturĭ de plóiă. Acasă în familiă nu'nțelege nimenea pe copilŭ, décă elŭ vré sĕ aplice ceea ce a învĕțat în scólă și îndată ce ese din scólă uită de timpuriu ce a învĕțat, multŭ mai de timpuriu decâtŭ până sĕ devină bărbatŭ și acum sĕ ajute elŭ propriului sĕu copilŭ când acesta va merge la scólă! In astfelŭ de locurĭ orĭce ostenélă e zadarnică și *banii*, ce-i cheltuesce statulŭ și reuniunile pentru instrucțiunea maghiară, *suntŭ aruncațĭ pe ferêstră.* Și sfêrșitulŭ e, că *se'mpedecă succesulŭ generalŭ alŭ instrucțiunei scolare, se deșteptă o reacțiune dușmană prin nisuințele de maghiarisare și se înăspresctŭ frecările naționale.*

Unŭ pasŭ atâtŭ de nechibzuitŭ și nenorocitŭ a fostŭ introducerea instrucțiunei limbei maghiare în tóte scólele poporale, și unŭ bărbatŭ de statŭ, unŭ ministru nu trebuia sĕ o propună, o legislativă nu trebuia sĕ o priméscă nicĭodată. *Nu cunóscerea necesară a lucrului, nu cumpĕnirea matură a dictatŭ art. de lege XVIII din 1879, ci numai și numai curentulŭ șovinisticŭ maghiarŭ.* Cabinetulŭ Tisza, care posede unŭ fórte neînsemnatŭ titlu de dreptŭ la popularitate, a vrutŭ sĕ facă odată ceva, ca sĕ se lingușéscă pe lângă publiculŭ celŭ mare. Și dieta? A introduce în tóte scólele poporale limba maghiară — acésta a fostŭ o parolă atâtŭ de sonoră, că nu putea rĕmâné fără efectŭ asupra masei, cu tóte că acésta constă din chintesența inteligenței țĕrii...

Introducerea instrucțiunei limbei maghiare în scólele poporale, și cu acésta și activitatea reuniunilorŭ de cultură, numai acolo 'șĭ au loculŭ, unde în adevĕrŭ esistă o trebuință reală pentru acésta și unde chiar poporulŭ, poporațiunea locală, o doresce și o cere. Și aci s'a trasŭ linia de demarcațiune, că óre introducerea acestei instrucțiunĭ însemnéza séu nu pentru naționalitățĭ o vătĕmare. *Volenti non fit injuria.* Décă însĕ poporulŭ vrea sĕ țină strînsŭ la naționalitatea sa, atuncĭ unŭ atacŭ asupra lui este din acestŭ temeiu cea mai mare nedreptate...

Articululŭ de lege XVIII din 1879 esprimă ca principiu, ca sĕ se'nvețe pretutindenea limba maghiară și lasă ministrului dreptulŭ d'a decide, când și unde sĕ se'ntro-

ducă în faptă acéstă instrucțiune. Inainte de ce ministrulŭ a ordonatŭ introducerea aceleia în singuraticele locurĭ, trebuia sĕ se informeze, că óre în respectivulŭ locŭ e trebuință reală de ea și că óre se cere acolo. Și acésta evitândŭ cu precauțiune orice pressiune. Pretutindenea acolo, unde naționalitățile locuescŭ împreună în mase mai marĭ și aparținŭ sĕrmanei classe țĕrănescĭ, se putea introduce instrucțiunea limbei maghiare numai ca obiectŭ estraordinarŭ...

Impărțirea de premii la învĕțătorĭ pentru merite la instruirea limbei maghiare s'a pusŭ deja în lucrare de unele reuniunĭ și, considerândŭ miserabilele relațiunĭ materiale ale învĕțătorilorŭ scolarĭ, póte că acésta este partea cea mai practică a activității lorŭ. Dér décă reuniunile nu procedŭ circumspectŭ, ușorŭ se póte întêmpla, ca autoritățile școlare sĕ rĕspundă la premiarea învĕțătorilorŭ cu alungarea acestora. Nu e de contestatŭ, că *autoritățile, care susținŭ scólele potŭ considera aceste premiărĭ ca o lovire în cerculŭ lorŭ de dreptŭ și ca unŭ amestecŭ în afacerile lorŭ interne* și de aceea e neapĕratŭ de lipsă, ca sĕ se procédă în ințelegere cu ele...

Décă maghiarisarea generală a celorlalte naționalitățĭ se ține de posibilă, atuncĭ acésta e o ilusiune în adevĕrŭ démnă de compătimitŭ. Că o jumĕtate a locuitorilorŭ unei țĕrĭ ar puté impune limba ei celeilalte jumĕtățĭ a locuitorilorŭ, sĕ i-o impună într'unŭ timpŭ, ce e de consideratŭ tocmai ca perioda de nascere a ideii de naționalitate, astădĭ, când nu se mai póte procede cu focŭ și sabiă, într'o țéră, care nu are nicĭ măcarŭ independința de statŭ și prin urmare nicĭ deplină libertate de acțiune, în fine între împrejurările ce domnescŭ aci, unde aceia, *carĭ au de faptŭ puterea în mânĭ*, procedŭ după principiulŭ *divide et impera* și vĕdŭ celŭ mai bunŭ mijlocŭ d'așĭ asigura puterea în aceea, ca o naționalitate sĕ țină în frêu pe cealaltă: acésta e o amăgire, care n'are de graniță decâtŭ halucinațiunea.

Adeseorĭ se aude plângerea, că strămoșii noștri arŭ fi negligeatŭ a maghiarisa naționalitățile. Sĕ nu fimŭ nedrepțĭ cătră străbunii nostri, căcĭ décă naționalitățile s'au susținutŭ, acésta a zăcutŭ în natura lucrului și n'a fostŭ urmarea unei negligențe a străbunilorŭ nostri. Istoria ne'nvață, că *strĕvechii locuitorĭ* ai acestei țĕrĭ numai atuncĭ șĭ-au perdutŭ naționalitatea, când poporulŭ cuceritorŭ a avutŭ o cultură mai înaltă. Raporturile etnografice și mai alesŭ cele culturale ale Huniei pe timpulŭ cuceririi suntŭ, ce-i dreptŭ, fórte puținŭ lămurite, dér după tótă probabilitatea se arată, că *acele poporațiunĭ, pe care strămoșii nostri le-au aflatŭ aci, le erau multŭ preponderante în cultură*. Nu e nicĭ o îndoială, că *pe acelŭ timpŭ esistau aci cetățĭ* (întărite), fără îndoială că *aci locuia unŭ poporŭ agricultorŭ, pe când strămoșii noștri erau nomadĭ asiaticĭ*: după numĕrŭ n'au fostŭ puternicĭ și tocmai de aceea au fostŭ avisațĭ sĕ rĕmână compacțĭ, așa că nu s'au pututŭ amesteca de ajunsŭ printre celelalte popóre. In urma probabilei superiorității culturale a popórelorŭ aflate aci, Maghiarii au împrumutatŭ multŭ din comóra de cuvinte a popórelorŭ de aci și astfelŭ se póte dice, că mai multŭ limba acestora a esercitatŭ o influință modificătóre asupra limbei maghiare, decâtŭ din contră. De putere de contopire n'a pututŭ dér nicĭ vorbă sĕ fiă. Dér nicĭ nu găsimŭ urmă în istoriă despre aceea, că naționalitățile domnitóre din trecutŭ arŭ fi nisuitŭ în specialŭ sĕ contopéscă limbile celorlalte popóre și că pentru scopulŭ acesta s'arŭ fi folositŭ de mijlóce ale forței.

De unitatea limbei și națională nicĭ n'au visatŭ, pe când unitatea religionară voiau sĕ o stórcă cu ferŭ și cu focŭ. Pe cunoscuta axiomă de limbă și naționalitate a regelui Sf. Stefanŭ nu se póte pune mare greutate; cine scie ce popă evlaviosŭ i-a pus'o în cele din urmă în gură. Dér despre persecuții contra limbei tacŭ și paginile istoriei altorŭ țĕrĭ. Acésta e invențiunea, dér și partea umbrósă a seculului XIX — căcĭ nimicŭ nu e perfectŭ sub sóre. Nationalitățile domnitóre nicĭ n'au visatŭ odiniórá, că sub firma naționalității vorŭ pretinde vr'odată egalitate de dreptŭ, n'au visatŭ că va esista vr'odată cestiune de naționalitate, de care ar fi trebuitŭ se mântuiască pe urmașii lorŭ, luândŭ mĕsurĭ preventive precalculate. Poporulŭ de rêndŭ de altă rasă nu numĕra, căcĭ era poporŭ, afacerile țĕrii și tóte afacerile publice le isprăvia naționalitatea domnitóre însășĭ; banii cei contribuiau cei de altă rasă n'aveau perĭ de lupŭ, serviciulŭ ce-lŭ făceau ei n'aveau mai puțină valóre ca celŭ făcutŭ de poporulŭ maghiarŭ de rêndŭ, tirănia impunerei limbei cu forța era primită ca de totŭ superfluă . . .

(Va urma.)

SCIRILE DILEI.

Aflămŭ că se vorŭ continua »*Intrunirile literare*« și se vorŭ începe în prima sĕptĕmână a postului mare. Prelegerile se vorŭ ține totŭ în sala gimnasului românŭ și vorŭ fi de totŭ instructive. Sperămŭ că publiculŭ brașovénŭ va lua parte cu acelașĭ zelŭ ca și până acum.

—x—

»Kolozsvári Közlöny« și »Ellenzék« intonéză »imnurĭ de gloriă« ministrului președinte Tisza, că a datŭ ordinŭ, ca de acum încolo numai insignii maghiare sĕ se întrebuințeze la tóte ocasiunile. »Acum josŭ cu tricolórele streine (?) ce le pórtă studenții sașĭ și valachĭ din Brașovŭ,« sbiéră minunățiile lorŭ, care n'ar strica sĕ fiă trimise la clinica de observațiune.

—x—

Pique-nique-ulŭ din Clușiu, aranjatŭ în folosulŭ „Kulturegyletului," după cum mărturisesce „Ellenzék," a suferitŭ unŭ strajnicŭ *fiasco*. Rele semne!

—x—

Kornya Lőrincz, preotŭ gr. cat. din Szováta, comitatulŭ Murĕșŭ-Turda, s'a înscrisŭ ca membru la „Kulturegyletulŭ« din Clușiu. Ce-ai făcutŭ »cinstite« părinte Cornea? Țĭ bațĭ jocŭ de cei ce-țĭ dau pânea de tóte dilele? Ce dicŭ parochienii despre acéstă năsdrăvăniă a preotului lorŭ?

—x—

Necioplitulŭ „Ellenzék" a primitŭ din Hațegŭ o corespondență, în care i se comunică, între altele următórele: „La 27 Februariu n. s'a datŭ în Hațegŭ balulŭ Casinei. Membrii ei suntŭ în mare parte proprietarii din giurŭ și a treia parte suntŭ Maghiarĭ. Amŭ trebuitŭ sĕ facŭ trista esperiență, că în fruntea aranjatorilorŭ, carĭ erau mai toțĭ Maghiarĭ, a fostŭ unŭ »Valahŭ.« Sala, împodobită de altmintrelea cu destulŭ gustŭ, a fostŭ desfigurată (?) cu multe stégurĭ roșu-galbenŭ-vĕnătŭ, care au ocupatŭ loculŭ stégului naționalŭ roșu-albŭ-verde. Dér trécă-mérgă. Ciardașulŭ însĕ s'a înlocuitŭ cu Hațegana, ba încă și super-ciardașulŭ s'a înlăturatŭ. Cadrilulŭ era comandatŭ când ungaresce, când valahesce. Dér ce e mai multŭ, în timpulŭ ciardașului s'au retrasŭ demonstrativŭ Valahii ș. a.« — Năsdrăvanulŭ ellenzekist s'a supĕratŭ, că între arangiatorĭ a fostŭ unŭ Valahŭ, deși maioritatea membrilorŭ casinei suntŭ Valahĭ! Dușurĭ cu apă rece i suntŭ de recomandatŭ, i-ar puté face acestŭ bine »Ellenzék,« care i-a publicatŭ năsdrăvăniile „patriotice," ce negreșitŭ că-șĭ vorŭ primi bobârnaculŭ. Lui »Ellenzék« i se întêmplă desŭ acéstă nenorocire.

Antonŭ *Bulbucŭ*, primarulŭ Lăpușului românescŭ fù decoratŭ de cătră Maiestatea Sa cu crucea de argintŭ cu coróna, pentru meritele câștigate în serviciulŭ publicŭ.

—x—

»Kronstädter-Zeitung« dela 27 Februariu publică în frunte unŭ articulŭ ce-lŭ primesce din publicŭ în afacerea ordinațiunei ministeriale, prin carĭ Nemaghiarilorŭ li se interdice purtarea altorŭ insemne decâtŭ cele maghiare. »Interdicerea va întări poporulŭ nostru în simțĕmintele naționale, dice autorulŭ articulului. D. Tisza de sigurŭ, că nu șĭ-a înmulțitŭ amicii între Nemaghiarĭ. Așa dérá sĕ renunțămŭ la colorile nóstre naționale. Ei bine, fiă! In afară sĕ nu le purtămŭ, insemnele nóstre sĕ nu ne mai amintéscă marele trecutŭ! Dér cu atâtŭ mai multă simțire și cugetare săséscă! Fiece ocasiune, ce ne va aminti oprirea colorilorŭ — Dumnedeu sĕ ne dea multe ocasiunĭ — are sĕ întăréscă și va întări în inima nóstră simțĕmĕntulŭ naționalŭ, iubirea și credința cătră poporulŭ nostru! Colorile săsescĭ suntŭ oprite — cine ne póte opri a simți și lucra săsesce? Albastru-roșu sĕ nu mai împodobéscă peptulŭ nostru; bine! — albastru-roșu vomŭ rĕmâné totdéuna în inimă. Cine ne póte interdice acésta?«

—x—

In sĕptĕmâna trecută s'a împușcatŭ studentulŭ dela technică din Pesta Iuliu *Veitzner* din causa miseriei. Sĕrmanulŭ omŭ, în vêrstă de 20 de anĭ, n'avea nicĭ măcarŭ unŭ paltonŭ de érnă. Étă Kulturegyletiștilorŭ terenŭ de lucratŭ destulŭ de întinsŭ! Ajutațĭ pe cei lipsițĭ dintre voi, și nu umblațĭ cu utopii!

—x—

Esportulŭ de cai din *Ungaria* a luatŭ marĭ dimensiunĭ din tómna trecută. S'au esportatŭ 13,000 de cai, mai cu sémă în țĕrile balcanice.

—x—

In *Vesprimŭ* o bandă de hóțe comite numeróse furturĭ. Acéstă bandă este compusă din mai multe fete de 10—12 anĭ. Mai deunădile au pĕtrunsŭ într'unŭ atelierŭ de haine femeiescĭ, de unde au furatŭ mai multe rochii prețióse.

—x—

Aprópe totŭ satulŭ *Pantelimonŭ*, de lângă Bucurescĭ, a arsŭ. Au fostŭ distruse vr'o 40 de case, scrie „Epoca.«

Dieta prusiană și Polonii.

In ședința dela 23 Februariu a dietei prusiane, continuându-se discuțiunea asupra proiectului guvernului contra Polonilorŭ, a luatŭ mai ântâiŭ cuvêntul deputatul Wehr, funcționarŭ superiorŭ, care a mersŭ așa de departe cu apĕrarea proiectului în câtŭ a renunțatŭ și la garanțiile constituționale.

Stablevski (Polon), a combătutŭ legea cu cea mai mare inverșunare. Fructele politicei de colonisare ale lui Flotwell le-a pututŭ cine-va vedé la atentatorulŭ Nobiling, care a fostŭ fiulŭ unui arêndașŭ alŭ statului în partea dela resăritŭ. Procederea guvernului este lipsită de orĭ-ce fondŭ moralŭ. Polonii protestanțĭ din Prusia rĕsăriténă suntŭ lăsațĭ în pace, ér cei catolicĭ suntŭ persecutațĭ.

Windthorst: —Guvernulŭ voesce sĕ facă pace, dér pacea ce o voiesce este pacea unui cimitirŭ. Mai ântâiŭ se calcă în picióre promisiunile date Polonilorŭ și după aceea li se decretéză mórtea. Polonii sĕ fiă isgonițĭ cu banii luațĭ în parte din pungile lorŭ. Acéstă procedere este nedréptă și anticonstituțională. Cumpărase-

FOILETONŬ.

Publicitatea la Romanii cei vechĭ.

(Prelegere publică ținută la 12 Decemvre 1885 în sala gimnasiului românŭ gr. or.

(Urmare.)

Totŭ din anunțurile aflate la desgroparea Pompeiilorŭ mai aflămŭ că anumite corporațiunĭ facŭ cunoscutŭ numele aceluia, pe care-lŭ ținŭ de bunŭ de a fi Edilŭ dintre mai mulțĭ candidațĭ séu petențĭ, așa corporațiunile hamalilorŭ (sărcinarilorŭ), catărarilorŭ, teslarilorŭ (témplarilorŭ), precupețilorŭ și altele se declară energicŭ pentru bărbatulŭ încrederii lorŭ, aurarii pretindŭ în unanimitate, ca sĕ se alégă *Photinus*. Ba chiar programele, afișele teatrale și de amfiteatre se desemnau cu penelulŭ pe tablele de albumŭ, așa aflămŭ anunțulŭ:" *Mâne mare representațiune — gladiatorii aceia și aceia vorŭ pășĭ așa și așa; douĕ-decĭ, treidecĭ, patru decĭ de tigri, de lei séu alte animale rĕpitóre stau la disposițiune; în contra arșiței sórelui publiculŭ este apĕratŭ printr'unŭ cortŭ prețiosŭ și nou de nouțŭ, ce întreprindĕtorii l'au făcutŭ cu jertfe necredutŭ de marĭ, afară de acésta din timpŭ în timpŭ se mai face și câte o sparsiune (sparsio), stropire cu apă parfumată pentru rĕcorirea privitorilorŭ.*"

Unŭ altŭ inseratŭ din desgropatulŭ orașŭ Pompei sună din cuvêntŭ în cuvêntŭ cum urméză: „*Unŭ ulciorŭ de vinŭ (urceus vinarius) s'a perdutŭ dintr'o tabernă (șatră). Acela, care-lŭ va aduce înapoi, primesce o remunerațiune de 65 de sesterții (cam $11^1/_2$ cr., v. a.); éră décă va puté descoperi pe furŭ așa, ca sĕ pótă fi datŭ pe mânile judecătoriei, primesce suma îndoită* (adecă 130 de sesterții = 23 cr. v. a.). — *Varius.*

Intr'o comediă de ale lui Plautŭ se dice la unŭ locŭ: „*Cu litere gigantice voiu anunța pretutindinea: Décă cineva a perdutŭ o corfă de drumŭ cu mulŭ aurŭ și argintŭ, sĕ vină la mine.*«

Gill, unŭ autorŭ de anticitățĭ romane și grece private, pe care l'am urmatŭ și eu în punctele principale ale acestei espunerĭ, citéză unŭ pasagiu caracteristicŭ din *Trimalchio*: „In ospĕtăria intră unŭ heroldŭ cu unŭ sclavŭ publicŭ și cu unŭ numĕrŭ mărișorŭ de ómenĭ, și strigă avêntândŭ o făclă (torță), ce mai multŭ fumega decâtŭ lumina: „*Nu de multŭ s'a perdutŭ într'o bae unŭ sclavŭ cam de vr'o 16 anĭ, cu pĕrulŭ crețŭ, gingașŭ la trupŭ, frumosŭ la chipŭ, cu numele „Gitonŭ.*" *Acela care-lŭ va aduce înapoi, séu va puté arĕta, unde se află, primesce suma de 1000 de sesterții* (= cam 1 fl. $75^1/_2$ cr. v. a.)!

Totŭ cam așa se urma și mai urméză și în diua de astădĭ în orașele provinciale germane, unde așa numițiĭ „*clopoțarĭ*" umblă sunândŭ cu clopoțelulŭ pe strade, fiindŭ urmațĭ de o mulțime mare de copii și de flăcăĭ perdevară lărmuindŭ și ascultațĭ cu mare luareaminte de mamele bune îngrijate, ale cărorŭ fețe serióse se arată în tóte ferestrele. Dobașii noștri, carĭ anunță strămutarea têrgurilorŭ, séu alte lucrurĭ, carĭ trebuescŭ curêndŭ aduse la cunoscința publicului, încă nu stau mai pre josŭ în privința importanței ca clopoțarii germanĭ.

Afară de numitele moduri de publicitate mai esista în Roma, capitala imperiului romanŭ dela anulŭ 59 înainte de Christosŭ, unŭ diuariu, care eșia regulatŭ și se numia „*Acta populi Romani diurna,*" pe românesce ar însemna „*lucrările, faptele dilnice ale poporului romanŭ,*" noi însĕ îlŭ vomŭ numi pentru scurțime »*diarulŭ poporului romanŭ.*« Acestŭ diuariu a fostŭ întemeiatŭ de *Gaiu Iuliu Cesarŭ*, care era consulŭ pe timpulŭ acela și care a dispusŭ regularea calendarului așa precum ilŭ avemŭ noi, adecă creștinii ortodocșĭ, care se chiamă „*călindarulŭ Iulianŭ.*« Suntemŭ fórte norocoșĭ, că din acestŭ diariu nĭ s'au păstratŭ mai multe fragmente, ba aprópe numerĭ întregĭ, din carĭ putemŭ cunósce destulŭ de clarŭ, ce cuprinsŭ și ce direcțiune a avutŭ.

„Diarulŭ poporului romanŭ« avea o parte principală, parte politică. Procesele de statŭ, desbaterile senatului, legile și mĕsurile administrative de totŭ felulŭ nu numai se aduceau la cunoscința publicului din tóte

vorŭ şi moşiile Danesilorŭ, Alsacienilorŭ şi Valonilorŭ? Mai pe urmă vorŭ veni, firesce, la rêndŭ Guelfii. Mai ântâiŭ eu. (Ilaritate.) Dér eu portŭ cu mândriă numele onorabilŭ de Guelf. Fondulŭ de o sută de milióne nu este decâtŭ unŭ fondŭ de corupţiune. Elŭ este menitŭ sĕ îmbunătăţéscă preţurile moşiilorŭ în raportŭ cu urcarea preţurilorŭ spirtuóselorŭ. Nu colonisare, ci protestantisare voiţi d-vóstră prin alungarea nenorociţilorŭ proprietarĭ polonĭ. Insemnéză acésta îngrijire părintéscă? (O voce: morală?) Abusaţi de puterea d-vóstră. Fondulŭ este condamnabilŭ, neraţionalŭ şi, repetŭ, unŭ fondŭ de corupţiune. (Aplause viuĭ în centru).

Hänel (liberalŭ): Proectulŭ guvernului este resultatulŭ patimei, defectuosŭ şi anticonstituţionalŭ. Póte cineva acum sĕ ia în nume de rĕu centrului, pentru că refusă banii pentru protestantisarea provinciei Posenŭ? Nicĭ o partidă nu este datóre sĕ 'şĭ dea singură lovitura de mórte. Proiectele suntŭ menite d'a înfiinţa starea de resbelŭ la rĕsăritŭ, acestŭ lucru nu'lŭ vorŭ puté împedica cu tóte intenţiunile cele bune de germanisare. Blăstemulŭ espulsărilorŭ neomenescĭ şi nepolitice se resfrânge asupra actualei procederĭ. Cunóscemŭ noi atâtŭ de bine agitaţiunea periculósă a Polonilorŭ şi de aceea o condamnămŭ; dér cu multŭ mai periculosŭ este separatismulŭ, la care 'i împinge însuşĭ guvernulŭ. Orĭce s'ar dice, Polonii au dreptulŭ, ca cetăţenĭ ai statului, sĕ fiă trataţĭ în modŭ egalŭ cu noi; nicĭ nu ne găsimŭ în posiţiune d'a-i lipsi de drepturile constituţionale. Décă guvernulŭ, crede că fără mĕsurĭ energice şi întinse nu póte face nimicŭ, atuncĭ sĕ aibă şi curagiulŭ d'a propune suspendarea constituţiunii pentru provinciile rĕsăritene. A umbla pe căi pedişe, cum se face prin acestŭ proiectŭ, nu se cuvine (Aplause viui în centru şi în stânga). Germanisarea forţată nu corespunde stărei nóstre de cultură. De ce nu se încércă politica de asimilare? Nu este adevĕratŭ că Polonii alungă pe Germanĭ după unŭ planŭ órecare. Darea înapoi a Germanismului la rĕsăritŭ resultă din afluenţa poporaţiei la apusŭ. Creeze-se pentru Germanĭ condiţiunĭ mai bune pentru locuinţă, şi atuncĭ nu vorŭ mai emigra, făcêndŭ locŭ Polonilorŭ. Proiectulŭ privitorŭ la şcólele din provinciile rĕsăritene va înstrăina şi pe cei mai bunĭ prietenĭ. Ore numai statulŭ merită monopolulŭ colonisaţiunii? Décă voiţĭ colonisarea în modŭ seriosŭ, atuncĭ desfiinţaţĭ fideicomisele. Mĕsurile violente au scurtă viéţă şi chiar décă aţĭ acorda mai multŭ de o sută milióne, peste dece anĭ veţĭ recunósce, că totulŭ a fostŭ în zadarŭ, ba încă periculosŭ. (Aplause viui în stânga).

Ministrulŭ *Lucius* pune în vedere pericolele agitaţiunii polone, atâtŭ de strînsŭ organisate de 30 de anĭ încóce. Se cerŭ remedii grabnice. Décă colonisarea s'ar prepara de către comune şi districte, ar dura mai multe decenii. Guvernulŭ nu voiesce sĕ profite de strîmtórea vr'unui dintre proprietarii polonĭ. Ministrulŭ combate părerea cumcă proiectulŭ ar conţiné o călcare a constituţiunii; dér décă maioritatea cere garanţii speciale în acéstă privinţă, guvernulŭ este gata sĕ le dea.

Habrecht (liberalŭ naţionalŭ): Trebue sĕ combatemŭ pe Polonĭ, câtă vreme ei nu vorŭ lua faţă cu noi o atitudine ca a Saşilorŭ din Transilvania. Saşii nu cerŭ de câtŭ ocrotirea limbei lorŭ; *décă ei ar voi sĕ se desfacă de Ungaria, ca Polonii de noi, atuncĭ nimenea n'ar lua în nume de reu guvernului unguréscŭ, décă ar lua cele mai aspre mĕsurĭ.*

Proiectulŭ s'a datŭ în studiulŭ unei comisiunĭ de 21 membrii.

Principiulŭ autorităţii în educaţiunea modernă.

Conferinţiarulŭ de Joi séra, la Ateneulŭ din Bucurescĭ d. *C. Dumitrescu*, 'şĭ-a începutŭ cuvêntarea vorbindŭ de popóre — vechĭ şi nouĕ, — cum trece cultura dela unele la altele ca moştenire dréptă şi cum, pentru a o face sĕ trécă acéstă cultură, e nevoiă de educaţiune. Spunêndŭ că ea s'a născutŭ dela începutulŭ omenirei, arată cum, pasŭ cu pasŭ, alăturĭ de mersulŭ omenirei, s'a perfecţionatŭ din ce în ce.

Dér adĭ, când au învĕţatŭ ómenii mai multe, décă se vede, că direcţia ce o ia educaţiunea într'unŭ timpŭ e greşită, mulţĭ încércă a o îndrepta, a face vre-o reformă. Astfelŭ de lucrurĭ însĕ încércă greutăţĭ marĭ, căcĭ a spune unui omŭ, că educaţiunea pe care a primit'o e greşită şi că copiilorŭ sĕi trebue sĕ dea o alta, este a-lŭ lovi în elŭ însuşĭ, pentru că omulŭ trăesce aşa séu altfelŭ, după cum a primitŭ educaţiune.

Noi adĭ ne plângemŭ mereu că lipsescŭ caractere (şi aci oratorulŭ a fostŭ multŭ aplaudatŭ, căcĭ de! avea multă dreptate) prin urmare, ca sĕ numai esiste rĕulŭ acesta trebue sĕ reformămŭ, sĕ schimbămŭ educaţiunea. Tocmai aci e greutatea. Cu ce şi cum o modificĭ? Educaţiunea, propriu disă, e sistemulŭ de crescere ce se dă tinerilorŭ; atinge elŭ scopulŭ de mai susŭ?... De sigurŭ că nu, căcĭ misiunea profesorilorŭ e rĕu înţelésă. Ei n'au numai sĕ predeze materii elevilorŭ, dér au, ce e mai greu şi ce mai rarŭ se vede, sĕ le formeze caracterulŭ, căcĭ orĭce sistemă de educaţiune are de scopŭ a pregăti pentru viéţă pe educaţĭ. Ea resultă dintr'unŭ anume felŭ de viéţă şi numai într'acelŭ sensŭ se îndreptéză, care se potrivesce cu dênsulŭ şi primulŭ lucru, pe care trebue sĕ-lŭ aibă în vedere educaţiunea este a face pe copilŭ sĕ se adapteze cu felulŭ vieţii ómenilorŭ între carĭ trăesce. Aşa într'unŭ statŭ, în care puterea unuia e totulŭ, acolo educaţiunea se va îndrepta către ţinta de a face pe totŭ omulŭ sĕ fiă câtŭ se póte mai supusŭ acelei maşine, acelui puternicŭ dela care depinde sórtea tuturorŭ — depinde pentru că ei o voescŭ, pentru că educaţiunea îi face sĕ voéscă astfelŭ. Séu într'unŭ statŭ cu totulŭ preoţescŭ, în care religiunea ar fi totulŭ, care ar fi ca unŭ purgatorŭ, din care poţĭ merge séu la infernŭ séu la paradisŭ, acolo idealulŭ, ţinta vieţei ómenilorŭ ar, fi sĕ facă fapte prin carĭ sĕ mérgă mai susŭ, într'o regiune mai fericită şi educaţiunea lorŭ le-ar da o frică, o sfială de acea fiinţă înaltă, care îi stăpânesce. Şi într'unŭ casŭ şi într'altulŭ, frica trebue sĕ domnéscă, individulŭ ca elementŭ în statŭ séu în biserică trebue sĕ plece fruntea, sĕ se supună fără sĕ scie la ce.

Acésta este educaţiunea basată pe frică. Câţĭ nu-şĭ mai aducŭ aminte de bĕtrânulŭ dascălŭ, care cu nuiaua în mână intra în clasă ca sĕ-şĭ impue autoritatea prin vêrfulŭ nuielei, aşa pricepea dênsulŭ. Adĭ se înţelege că lucrurile numai mergŭ aşa; dér severitatea — pe care unii profesorĭ o ducŭ către frică, pentru că n'au altŭ ceva ca s'o înlocuiéscă, — severitatea, dicŭ, a rĕmasŭ, cu dreptŭ cuvêntŭ, póte, în scólă şi regularitatea cea mai mare se recomêndă. Dér unŭ scolarŭ, care ar avé orele lui regulate, hotărîte de sculare, de meditare etc., căruia nu i s'ar da sĕ citéscă decâtŭ cărţĭ de şcólă, şi acelea aprobate, dice Conferenţiarulŭ, şi avemŭ destule esemple la noi, care n'ar puté eşi afară din regulă şi ar fi priveghiatŭ în tóte mişcările lui, ca sĕ nu urmeze decâtŭ conformŭ regulamentului . . . . ce felŭ de omŭ ar deveni în societate? Şi mai largŭ, ce ómenĭ s'ar pregăti şi s'ar da societăţii, ţĕrei prin astfelŭ de educare? De sigurŭ nisce ómenĭ, carĭ sciu sĕ asculte, sĕ se supună regulelorŭ, dér carĭ nu sciu, nu suntŭ în stare sĕ-şĭ comande lorŭ! Unŭ omŭ liberŭ lucréză pentru sine, din propria sa voinţă, dér totŭ din propria sa voinţă scie sĕ lucreze şi pentru ceilalţĭ. De pildă, unŭ scolarŭ cu câtă respingere şi cu câtă silă traduce în scólă — unde o face pentru că i se impune — nisce autorĭ clasicĭ, pe carĭ mai târdiu, când ocupaţiunile lui literare îlŭ punŭ în posiţiune, le citesce şi le gustă frumuseţea, de care habarŭ n'a avutŭ în scólă.

Şi décă conferenţiarulŭ combate estrema acésta a autorităţii, apoi nu recomêndă nicĭ estrema libertăţii complecte, ci dice că înţelepciunea în acéstă privinţă e sĕ găsescĭ mijloculŭ, sĕ te strecorĭ ca barca printre douĕ stâncĭ şi sĕ scoţĭ ómenĭ carĭ sĕ doréscă, sĕ vrea sĕ lucreze şi pentru ei şi pentru ceilalţĭ.

Relativŭ la voinţă, oratorulŭ face o mică digresiune, vorbindŭ de faptele omenescĭ, carĭ pornescŭ séu din voinţă séu din acţiunea reflecsă şi cum resoluţiunile se iau în arma unorŭ motive, unorŭ convingerĭ.... décă nu cumva motive externe — despre care avemŭ exemplu pe tótă diua — nu le schimbă.

Intorcêndu-se la subiectŭ face o comparaţiune între sistemulŭ de educaţiune autoritarŭ şi autocraticŭ, arĕtându-le ca extreme şi ca douĕ erorĭ în carĭ cineva póte cădea şi spunêndŭ că copilului trebue sĕ i se impună voinţa educatorului până într'atâtŭ câtŭ elŭ nu şi-o póte avea singurŭ, dér când şi-o are, atuncĭ voinţa educatorului sĕ se dea la o parte şi conchide dicêndŭ, că în vechime educaţia se basa pe autoritatea fisică, dér acum se baséză pe *autoritatea morală*!

(»România.") *Gheorghe dela Plevna.*

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ »Gaz. Trans.«)

ATENA, 3 Martie. — Scirea „Agenţiei Havas." *Incheiarea păcii* între Serbia şi Bulgaria, décă cum-va se va aduce la îndeplinire, *nu modifică în nicĭ unŭ modŭ starea lucrurilorŭ în Grecia*, de órece între Grecia şi Serbia nicĭ odată nu s'a stabilitŭ vr'o înţelegere în acéstă privinţă. *Inarmările se continuă. S'au înaintatŭ trupe spre graniţă.* Regele a inspectatŭ arsenalele de pe insula Salamina.

DIVERSE.

Cununiă. — D-lŭ inginerŭ *D. Cepescu* şi d-na *Maria C. Constantiniu* îşĭ vorŭ serba cununia în 20 Februariu v. în biserica Dómna Bălaşa din Bucurescĭ. Le urămŭ viéţă fericită!

***

Ospe neaşteptatŭ. — In Kempen, Germania, s'a întêmplatŭ în dilele trecute o scenă gróznică. In sala de aşteptare a nouei gare din Kempen şedeau mai mulţĭ domnĭ, aşteptândŭ sosirea trenului. Unulŭ mânca la féréstră liniştitŭ, ér alţii erau adânciţĭ într'o discuţiune fórte interesantă, cu privire la espulsarea Polonilorŭ. Deodată însĕ liniştea fŭ întreruptă printr'unŭ strigătŭ a soţiei hotelierului, care leşinase la momentŭ. Ospeţii înspăimêntaţĭ voiră sĕ-i ajute, atuncĭ însĕ spre marea lorŭ suprindere, au observatŭ, că o locomotivă cu mai multe vagóne, care s'a alunecatŭ de pe şine, vine către sala de aşteptare. Unŭ tunetŭ înfricoşatŭ se aude şi pereţii ca, se sfărîmă, locomotiva întră în sala de aşteptare unde se opri. Călĕtorii din vagóne strigau după ajutorŭ, domnii din sala de aşteptare au leşinatŭ ér, maşinistulŭ se afla în alŭ şéptelea cerŭ, adică, durmea. De altmintrelea nu s'a întêmplatŭ nicĭ o nenorocire.

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.
Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureşianu.

---

clasele societăţii în acéstă parte principală a »diarului,« ci erau şi discutate şi comentate firesce din partea cea bună. Ba de multe-orĭ se anunţau încă dinainte proiecte de legĭ, procese de statŭ şi altele, parte pentru a pregăti opiniunea publică pentru aparinţa lorŭ, parte, pentru a sonda părerile unora séu altora în privinţa acelora, décă ar fi şi cum ar fi primite respectivele legĭ, mĕsurĭ etc. — *Ascaniu Pedronu*, comentatorulŭ lui Cicero, scrie fiului sĕu în următorulŭ chipŭ: Pentru a-ţĭ mulţămi cu îngrijire pofta de sciinţă am culesŭ chiar diarele timpului aceluia întregŭ. Din acestea vĕdŭ, că la ultima Februariu s'a adusŭ o hotărîre din partea senatului, de cuprinsulŭ următorŭ: »Că uciderea lui Publiu Clodiu, arderea Curiei şi dĕrĕmarea casei lui M. Lepid sunt privite ca atentate îndreptate în contra statului însuşĭ. Altceva nu s'a mai disŭ în diua acea în »diaru« despre acéstă afacere. In diua următóre, adecă în 1 Marţiu, a esplicatŭ Munaţiu într'o adunare a poporului cele ce se desbătuseră în diua premergătóre şi a citatŭ din cuvêntŭ în cuvêntŭ şi alt. etc.«

Aşa-dară vedemŭ, că »diarulŭ poporului romanŭ« se bucura de o trecere mare ca isvorŭ istoricŭ temporalŭ. Şi într'adevĕrŭ partea lui politică era unŭ felŭ de archivă, în care se depuneu tóte lucrările ce avéu órecare însemnătate pentru viaţa de statŭ şi urbană a Romei. Dér nu numai afacerĭ eminentŭ politice, ci chiar şi cestiunĭ de natură mai multŭ comercială şi economică erau discutate în partea politică parte anticipativŭ, adecă mai nainte de a fi aduse pe tapetŭ, cu alte cuvinte le stêrnia chiar „diarulŭ poporului romanŭ" însuşĭ, parte ulteriorŭ, va sĕ dică după ce se sĕvêrşiau. Ba chiar ideĭ de cucerirĭ se stêrniau în partea politică „a diarului."

De aceea se înţelege de sine, că chiar acéstă parte politică a diarului „*Acta populi Romani diurna*" era plină de simpatiă şi de devoţiune. La începutulŭ veacului alŭ doilea după nascerea lui Cristosŭ se manifesta acéstă simpatiă pentru capulŭ statului în nişte esclamaţiunĭ cu totul particulare, carĭ erau pe jumĕtate cântate pe jumĕtate rostite cam în modulŭ acela ca espresiunea francesă „*air des lampions*" — „*O te felicem! O vos felices!*" murmura şi bombănia spre esemplu cea mai înaltă corporaţiune a statului, adecă senatulŭ şi „acta diurna" la rêndulŭ sĕu nu lipsia a face cunoscută acéstă entusiastică manifestaţiune la cercurĭ câtŭ se póte mai întinse, primindu-o, descriindu-o cu de-amĕruntulŭ şi apoi comentându-o în totŭ chipulŭ favorabilŭ în partea sa politică, tocma precum facŭ şi în dilele nóstre foile guvernamentale din staturile monarchice, când unŭ ministru ţine vre-o cuvêntare, prin care combate oposiţiunea, respective presa oposiţională.

Incetŭ încetŭ se încetăţeni obiceiulŭ de a aprecia gradulŭ de simpatiă şi de entusiasmŭ după numĕrulŭ repeţirilorŭ astorŭ-felŭ de apostrofe, tocmai în modulŭ scriitorilorŭ şi poeţilorŭ noştri dramaticĭ, cărora le bate inima cu atâta mai tare şi mai desŭ, cu câtŭ suntŭ mai desŭ aplaudaţĭ şi chemaţĭ pe scenă după finea actului; dér mai alesŭ după ce cetescŭ în diminéţa următóre în diarele locale recensiunea amĕnunţită şi favorabilă şi mai suntŭ şi felicitaţĭ personalŭ afară din teatru. După ce a devenitŭ modă acestŭ felŭ de manifestare de simpatiă şi entusiasmŭ pentru cei marĭ şi puternicĭ, „diarulŭ poporului romanŭ" nu întârzia firesce a arĕta acésta chiar cu cifre. — Cetindŭ unŭ pasagiu din *Trebeliu Polliu*, autorulŭ unui opŭ întitulatŭ „istoria împĕraţilorŭ," trebue sĕ ne închipuimŭ, că a avutŭ unŭ efectŭ comicŭ, căcĭ celŭ puţinĭ abia ş'ar puté ţiné cineva risulŭ. Pasagiulŭ acela se referă la şedinţa senatului, în care Claudiu II comunică părinţilorŭ adunaţĭ faptulŭ suirii sale pe tronŭ. Elŭ sună în traducere românéscă în chipulŭ următorŭ: „Ascultândŭ autografulŭ împĕrătescŭ se diseră următórele: „*Augustŭ Claudiu, deii sĕ-lŭ ţină!* (disŭ de 60 de orĭ), *Claudie Auguste, pe tine séu pe unŭ bărbatŭ ca tine ne-amŭ doritŭ noi totŭ de una de principe!* (rostulŭ de 40 de orĭ.)

(Va urmă.)

Cursulŭ la bursa de Viena

din 1 Martie st. n. 1886

Rentă de aurŭ 4%	104 55
Rentă de hârtiă 5%	95.40
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	153.60
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	100.70
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	127 —
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	114.80
Bonurĭ rurale ungare	104 75
Bonurĭ cu cl. de sortare	104 75
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	104.75
Bonurĭ cu cl. de sortare	104.75
Bonurĭ rurale transilvane	104 75
Bonurĭ croato-slavone	104.50
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	99.75
Imprumutulŭ cu premiu ung.	119 50
Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului	124.75
Renta de hârtiă austriacă	85.75
Renta de arg. austr.	85.85
Renta de aurŭ austr.	113 60
Losurile din 1860	140 25
Acţiunile băncei austro-ungare	874 —
Act. băncei de creditŭ ung.	303.50
Act. băncei de creditŭ austr.	294.50
Argintulŭ —. — Galbinĭ împărătescĭ	5.95
Napoleon-d'orĭ	10.01 1/2
Mărcĭ 100 împ. germ.	61.75
Londra 10 Livres sterlinge	126.10

Bursa de Bucurescĭ.

Cota oficială dela 17 Fevruarie, st. v. 1886.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%).	91—	92—
Renta rom. amort. (5%)	95 1/2	96—
» convert. (6%)	87 1/2	88 1/4
Impr. oraş. Buc. (20 fr.)	30—	32—
Credit fonc. rural (7%)	102—	103—
» „ „ (5%)	85 1/2	86 1/2
» » urban (7%)	98—	99—
» » » (6%)	92—	93—
» » » (5%)	82 1/2	83 1/4
Banca naţională a României 500 Lei	——	——
Ac. de asig. Dacia-Rom.	——	——
« » » Naţională	——	——
Aurŭ contra bilete de bancă	15 1/2	15—
Bancnote austriace contra aurŭ.	2.00—	2.02

Cursulu pieţei Braşovŭ

din 1 Martie st. n. 1886.

Bancnote româneschĭ	Cump.	8.65	Vênd.	8.68
Argint românesc	»	8.50	»	8.55
Napoleon-d'orĭ	»	9.97	»	10.02
Lire turcescĭ	»	11.22	»	11.32
Imperialĭ	»	10.20	»	10.30
Galbenĭ	»	5.90	»	5.95
Scrisurile fonc. »Albina«	»	100.—	»	101.—
Ruble Rusescĭ	»	123.—	»	124.—
Discontulŭ	»	7—10 % pe anŭ.		

Nr. 235, 1886.

a. f. sc. c. d.

Publicaţiune de licitaţiune.

Posesiunea nemişcătóre ce au în comunitatea Ceanulŭ-mare fondurile scolastice centralĭ din districtulŭ Năsĕudului, carea are estensiunea de 1035 jughere 538□° şi constă din arătură, cosăştină şi păşiune, dimpreună cu edificiele de locuitŭ şi economiă, ce se află pe ea, cu casa de cârcimă şi cu dreptulŭ de cârcimăritŭ se dau în arêndă pe ḑece anĭ, începêndŭ din 24 Aprile 1886 cu preţulŭ de strigare de 3000 fl. v. a. la 11 óre înainte de améḑĭ în faţa locului în Ceanulŭ mare la cancelaria comunală de acolo.

Voitorii de a licita suntŭ datorĭ a depune vadiulŭ de 10%. Până la începerea licitaţiunei sĕ primescŭ şi oferte scripturistice închise, făcute după prescipte şi provĕḑute cu vadiulŭ prescrisŭ.

Condiţiunile specaialĭ sĕ potŭ vedé la subscrisa comisiune şi la antistia comunală din Ceanulŭ mare. Din şedinţa comisiunei administratóre de fondurile scolastice centralĭ din districtulŭ

Năsĕudŭ, 24 Februariu 1886.

Preşedintele: **Ioanŭ Ciocanŭ.** Secretarulŭ: **Ioachimŭ Mureşianu.**

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Predealŭ-Budapesta** şi pe linia **Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta** a calei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Bucurescĭ	—	—	7.45	—
Predealŭ	—	—	12.50	—
	—	—	1.09	—
Timişŭ	—	—	1.40	—
Braşovŭ	—	—	2.27	—
	6.22	—	2.55	—
Feldióra	7.01	—	3.38	—
Apatia	7.33	—	4.17	—
Agostonfalva	8.01	—	4.47	—
Homorodŭ	8.45	—	5.42	—
Haşfaleu	10.10	—	7.37	—
Sighişóra	10.29	—	8.01	—
	10.39	—	8.21	—
Elisabetopole	11.19	—	9.05	—
Mediaşŭ	11.54	—	9 43	—
Copsa mică	12.12	—	10.02	—
Micăsasa	12.56	—	6.20	—
Blaşiu	1.30	—	6.59	—
Crăciunelŭ	1.45	—	7.15	—
Teiuşŭ	2.11	—	7.43	—
Aiudŭ	2.55	—	8.29	—
Vinţulŭ de susŭ	3.17	—	8.55	—
Uióra	3.24	—	9.04	—
Cucerdea	3.31	—	9.12	—
Ghirisŭ	4.09	—	10.23	—
Apahida	5.36	—	12.32	—
Clusiu	5.56	—	12.59	—
	6.08	—	—	8.00
Nedeşdu	6.29	—	—	8.34
Ghirbĕu	6.45	—	—	8.59
Aghirişŭ	7.00	—	—	9.34
Stana	7.26	—	—	10.16
Huiedinŭ	7.48	—	—	11.04
Ciucia	8.28	—	—	12 17
Bucia	8.47	—	—	12.47
Bratca	9.06	—	—	1.21
Rév	9.26	—	—	2.05
Mező-Telegd	10 01	—	—	3.08
Fugyi-Vásárhely	10.20	—	—	3.39
Várad-Velinţe	10.30	—	—	3.55
Oradia-mare	10.37	—	—	4.05
	10.51	—	10.37	—
P. Ladány	12.37	—	12.59	—
Szolnok	2.58	—	4.45	8.22
Buda-pesta	6.00	—	10.05	10.30
Viena	6.35	—	10.50	—
	3.00	—	6.05	—

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ omnibus	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	—	—	—	—	—
Budapesta	6.47	—	3.15	6.20	8.00
Szolnok	10.37	—	7.29	9.11	11.40
P. Ladány	1.44	—	8.27	11.26	2.31
Oradea mare	5.33	—	—	1.28	—
Várad-Velencze	—	—	9.45	2.00	-
Fugyi-Vásárhely	—	—	9.59	2 11	—
Mező-Telegd	—	—	10.28	2.34	—
Rév	—	—	11.36	3.18	—
Bratca	—	—	12.10	3.41	—
Bucia	—	—	12.43	4.01	—
Ciucia	—	—	1.31	4.26	—
Huiedin	—	—	2.56	5.08	—
Stana	—	—	3.29	5.27	—
Aghiriş	—	—	4.00	5.50	—
Ghirbĕu	—	—	4.18	6.02	—
Nedeşdu	—	—	4.36	6.24	—
Cluşiu	—	—	5.05	6.43	—
	12.05	—	—	7.03	—
Apahida	12.31	—	—	7.26	—
Ghiriş	2.16	—	—	8.51	—
Cucerdea	3.12	—	—	9.31	—
	3.32	—	—	9.43	—
Uióra	3.41	—	—	9.51	—
Vinţulŭ de susŭ	3.50	—	—	9.58	—
Aiudŭ	4.25	—	—	10.24	—
Teiuşŭ	4.50	—	—	10.44	—
Crăciunelŭ	5.41	—	—	11.28	—
Blaşŭ	6.02	—	—	11.44	—
Micăsasa	6.40	—	—	12.18	—
Copşa mică	7.00	—	—	12.36	—
Mediaşŭ	[illegible]	—	—	1.22	6.01
Elisabetopole	—	—	—	1.56	6.40
Sigişóra	—	—	—	2.34	7.20
Haşfaleu	—	—	—	3.02	8.01
Homorod	—	—	—	4.41	10.05
Agostonfalva	—	—	—	5.30	11.02
Apatia	—	—	—	6.03	11.37
Feldióra	—	—	—	6.35	12.14
Braşovŭ	—	—	—	7.14	1.09
	—	—	—	—	1.50
Timişŭ	—	—	—	—	2.48
Predealŭ	—	—	—	—	3.23
	—	—	—	—	4.56
Bucurescĭ	—	—	—	—	9.40

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Teiuşŭ	11.09	—	3.56
Alba-Iulia	11.46	—	4.27
Vinţulŭ de josŭ	12.20	—	4.53
Şibotŭ	12.52	—	5.19
Orăştia	1.19	—	5.41
Simeria (Piski)	1.48	—	6.08
Deva	2.35	—	6.39
Branicĭca	3.04	—	7.04
Ilia	3.36	—	7.29
Gurasada	3.50	—	7.41
Zam	4.25	—	8.12
Soborşin	5.09	—	8.49
Bĕrzova	5.56	—	9.29
Conopŭ	6.18	—	9.49
Radna-Lipova	6.57	6.14	10.23
Paulişŭ	7.12	6.30	10.37
Gyorok	7.27	6.47	10.52
Glogovaţŭ	7.56	7.17	11.18
Aradŭ	8.10	7.32	11.32
Szolnok	2.39	12.00	4.53
	3.16	12.14	5.10
Budapesta	7.10	2.10	8.16
Viena	—	8.00	6.05

Budapesta-Aradŭ-Teiuşŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ acceleratŭ	Trenŭ omnibus
Viena	11.00	7.15	—
Budapesta	8.05	1.45	8.00
Szolnok	11.02	3.44	11.40
	11.12	4.02	12.00
Aradŭ	3.37	7.53	5.25
Glogovaţŭ	4.13	—	6.19
Gyorok	4.38	—	6.46
Paulişŭ	4.51	—	7.00
Radna-Lipova	5.10	—	7.23
Conopŭ	5.38	—	7.51
Bêrzova	5.57	—	8.10
Soborşin	6.42	—	5.58
Zam	7.14	—	9.28
Gurasada	7.43	—	9.56
Ilia	8.01	—	10.17
Branicĭca	8.21	—	10.38
Deva	8.47	—	11.05
Simeria (Piski)	9.05	—	11.23
Orăştiă	10.10	—	12.24
Şibotŭ	10.43	—	12.53
Vinţulŭ de josŭ	11.04	—	1.22
Alba-Iulia	11.19	—	1.40
Teiuşŭ	12.05	—	2.24

Aradŭ-Timişóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne
Aradŭ	6.00	12.55	8.25
Aradulŭ nou	6.25	1.21	8.36
Németh-Ságh	6.50	1.46	8.54
Vinga	7.19	2.18	9.13
Orczifalva	7.38	2.36	9.25
Merczifalva	7.56	2.53	9.36
Timişóra	8.42	3.40	10.06

Simeria (Piski) Petroşeni

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Simeria	6 30	11.50	2.23
Streiu	7.05	12.27	3.00
Haţegŭ	7.53	1.19	3.49
Pui	8.46	2.10	4.40
Crivadia	9.33	2.57	5.28
Baniţa	10.11	3.35	6.07
Petroşeni	10.43	4.04	6.39

Timişóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timişóra	6.07	12.25	5.00
Merczifalva	6.40	1.16	5.50
Orczifalva	6.51	1.34	6.07
Vinga	7.08	2.04	6.32
Németh-Ságh	7.23	2.25	6.53
Aradulŭ nou	7.40	2.54	7.24
Aradŭ	7.50	3.10	7.40

Petroşeni—Simeria (Piski)

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de pers.
Petroşeni	6.49	9.33	5 28
Baniţa	7.27	10.14	6.08
Crivadia	8.06	10.54	6.45
Pui	8.50	11.37	7.35
Haţegŭ	9.31	12.17	8 02
Streiu	10.16	12.58	8 44
Simeria	10.53	1,35	9.15

Tipografia *ALEXI* Braşovŭ.